

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 5, NO 10, STIP, 2020

ГОД. V, БР. 10
ШТИП, 2020

VOL. V, NO 10
STIP, 2020

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 5, Бр. 10
Штип, 2020

Vol. 5, No 10
Stip, 2020

PALMK, VOL 5, NO 10, STIP, 2020
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM2010>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република С. Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чеглеѓи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Нагале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of N. Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercreysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, С. Македонија

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, N. Macedonia

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field:	UDC 81
UDC code	UDC 82
	UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of N. Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of N. Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk
Profiles	<p>Academia edu https://www.ugd.academia.edu/PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ</p> <p>Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2</p> <p>Facebook Palimpsest / Палимпсест</p> <p>Twitter https://twitter.com/palimpsest22</p> <p>SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест</p>

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

9 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

13 Виолета Јанушева

ФИГУРАТИВНИ ПЕРСОНАЛНИ ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ
СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

FIGURATIVE PERSONAL PERIPHRASES IN THE MACEDONIAN
STANDARD LANGUAGE

25 Марија Леонтиќ

ЗБОРОВНИТЕ ГРУПИ СО ТИТУЛА И ЗБОРОВНИТЕ ГРУПИ СО
СЛОЖЕНО СОПСТВЕНО ИМЕ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО
ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

WORD GROUPS CONTAINING TITLE AND WORD GROUPS WITH A
COMPOUND PERSONAL NAME IN TURKISH AND THEIR EQUIVALENCE
IN MACEDONIAN LANGUAGE

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

35 Жарко Миленич

КАРТИНА СРЕДНЕВЕКОВЈА В ПОВЕСТИ „ТРУДНО БИТЬ БОГОМ“
А. И Б. СТРУГАЦКИХ

Zarko Milenic

THE PICTURE OF THE MIDDLE AGES IN THE NOVEL
“HARD TO BE A GOD” BY A. AND B. STRUGATSKY

43 Sandra Carapezza

IL CANTO DEI VIOLENTI. LETTURA DI «INFERNO» XII

Sandra Carapezza

THE CANTO OF VIOLENCE. READING «INFERNO» 12

КУЛТУРА / CULTURE

57 Петар Намичев, Екаатерина Намичева

ЈАВНИТЕ И ПРИВАТНИТЕ ОБЈЕКТИ ЗНАЧАЈНИ ЗА РАЗВОЈОТ НА
УРБАНОТО ГРАДСКО ЈАДРО НА СКОПЈЕ

Petar Namichev, Ekaterina Namicheva

THE SIGNIFICANCE OF THE PRIVATE AND PUBLIC BUILDINGS FOR
THE URBAN DEVELOPMENT OF THE CITY CORE OF SKOPJE

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 73 Marika Strano**
«IL RUOLO DELL'ANSIA NELL'APPRENDIMENTO DI UNA L2/LS»
Marika Strano
«THE ROLE OF ANXIETY IN L2/LS LEARNING»
- 83 Ümit Süleymani**
MAKEDONYA'DA İLKÖĞRETİM 1-5. SINIFLARDA ANADİL MAKEDONCA, ARNAVUTÇA VE TÜRKÇE DERSİ KİTAPLARINDA BİLMECELERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE KATKISI
Ümit Süleymani
CONTRIBUTION OF RIDDLES TO MENTAL DEVELOPMENT IN MACEDONIAN, ALBANIAN AND TURKISH TEXTBOOKS IN PRIMARY EDUCATION FROM 1-5 GRADES IN MACEDONIA
- 95 Osman Emin**
EĞİTİM KURUMLARI VE AİLENİN ÖNEMİ DÜŞÜNEN, ÇÖZÜM ÜRETEEN TOPLUM İÇİN
Osman Emin
THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND THE IMPORTANCE OF FAMILY FOR THE SOCIETY THAT THINKS, AND PRODUCES SOLUTIONS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 107 Луси Караниколова-Чочоровска**
„НЕПОДНОСЛИВАТА ЕДНОСТАВНОСТ“ НА БОЛКАТА (КОН ПОЕТСКАТА КНИГА „ЌЕ СЕ ЗАВИЈАМ ВО ПЕСНИ“ ОД СНЕЖАНА СТОЈЧЕВСКА)
Lusi Karanikolova-Chochorovska
THE “UNBEARABLE SIMPLICITY” OF THE PAIN (TO THE POETRY BOOK “I WILL COVER MYSELF IN POEMS” BY SNEZANA STOJCEVSKA)
- 113 Марија Гркова**
КОНТРАСТИВНА ГРАМАТИКА ЗА ДВА НЕСРОДНИ ЈАЗИКА („КОНТРАСТИВНА ГРАМАТИКА НА ТУРСКИОТ И НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“ ОД МАРИЈА ЛЕОНТИЌ)
Marija Grkova
CONTRASTIVE GRAMMAR OF A TWO UNRELATED LANGUAGES (“CONTRASTIVE GRAMMAR OF TURKISH AND MACEDONIAN LANGUAGE” BY MARIJA LEONTIK)

ДОДАТОК / APPENDIX

- 119** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувани и драги читатели,

Со публикувањето на десеттиот број веќе се заокружува петтата година од постоењето на меѓународното научно списание „Палимпсест“. Објавените научни и стручни трудови во претходните девет броја од списанието несомнено сведочат за значајниот придонес на оваа наша публикација во развојот и унапредувањето на истражувањата во филологијата воопшто, односно во лингвистиката, науката за книжевноста, методиката на наставата и во културологијата. Тоа се должи, пред сè, на сериозната посветеност на уредувачкиот тим на „Палимпсест“ во подготовката за објавување на секој труд и на секој број од списанието, но и на покажаниот огромен интерес на наши колешки и колеги, научни истражувачи, од Македонија и од странство за соработка со нашето меѓународно научно списание и за објавување на свои научни текстови во него. Во таа смисла, како главен и одговорен уредник, сакам да изразам голема благодарност до сите уредници на „Палимпсест“ и до сите автори коишто ги понудија своите научни истражувања за објавување на страниците од ова наше списание.

И десеттиот број на „Палимпсест“ носи нови и интересни содржини во петте рубрики: „Јазик“, „Книжевност“, „Култура“, „Методика на наставата“ и „Прикази“. Со свои нови истражувачки текстови застапени се авторите Виолета Јанушева, Марија Леонтиќ, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Умит Сулејмани, Осман Емин, Луси Караниколова-Чочоровска и Марија Гркова од Македонија, Жарко Миленич од Руската Федерација, како и Сандра Каралеца (Sandra Carapezza) и Марика Страно (Marika Strano) од Италија. Тоа значи дека во десеттиот број на меѓународното научно списание „Палимпсест“ се објавуваат трудови на македонски, руски, турски и италијански јазик коишто, се разбира, се придружени со апстракти на англиски јазик. Нашата надеж како уредувачка екипа е дека и овие најнови трудови во „Палимпсест“ ќе предизвикаат интерес кај научната јавност од областа на филологијата и културологијата.

Пред списанието „Палимпсест“ стојат нови предизвици што ги носи со себе иднината. Нашата интенција е списанието и натаму да се развива и да се унапредува во однос на квалитетот на научноистражувачките студии што ќе се објавуваат во него со цел што поголема афирмација на самото списание, на Филолошкиот факултет во Штип, како и на нашиот Универзитет „Гоце Делчев“ во меѓународната научна и високообразовна сфера. Досегашниот успех со објавувањето на десетте броја како и ентузијазмот и професионализмот на уредниците во списанието ни даваат за право да веруваме дека „Палимпсест“ како меѓународно научно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања ќе си го пронајде своето место во океанот од меѓународни научни публикации во светот на научноистражувачката мисла.

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Dear readers,

By publishing the tenth issue we complete the fifth year of existence of the international scientific journal *Palimpsest*. The published research and theoretical papers in the previous nine issues undoubtedly affirm the significant contribution in the development and advancement of research in philology in general, i.e. in linguistics, literary science, teaching methodology and culturology. This is due, above all, to the serious commitment of the editorial team of “*Palimpsest*” in preparing each paper and each issue of the journal, but also to the huge interest shown by our colleagues and researchers from Macedonia and abroad for cooperation with our international scientific journal and for publishing their scientific work. In this regard, as the Editor-in-Chief, I would like to express my deep gratitude to all the editors of „*Palimpsest*” and to all the authors who have offered their scientific research for publication in this journal.

The tenth issue of *Palimpsest* offers new and interesting contents in five sections: Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Reviews as well. The authors Violeta Janusheva, Marija Leontikj, Petar Namicev, Ekaterina Namiceva, Umit Sulejmani, Osman Emin, Lucy Karanikolova-Chochorovska and Marija Grkova from Macedonia, Zharko Milenic from the Russian Federation, Sandra Carapezza and Marika Strano from Italy, present their new research papers. This means that the tenth issue of the international scientific journal *Palimpsest* publishes papers in Macedonian, Russian, Turkish and Italian which, of course, are accompanied by abstracts in English. As an editorial team, our hope is that the most recent papers published in *Palimpsest* will also arouse interest among the scientific community in the field of philology and culturology.

The future holds new challenges that *Palimpsest* faces as a journal. Our intention is to continue developing and improving the journal in terms of the quality of research studies that will be published, in order to achieve greater affirmation of the journal, of the Faculty of Philology in Stip, and of our Goce Delcev University within the international scientific and higher-education sphere. The success of the publication of the ten issues so far as well as the enthusiasm and professionalism of the editors of the journal give us the right to believe that *Palimpsest*, as an international scientific journal for linguistic, literary and cultural research will find its place in the ocean of international scientific publications in the world of scientific and research thought.

Ranko Mladenovski, *Editor in Chief of Palimpsest*

MAKEDONYA'DA İLKÖĞRETİM 1-5. SINIFLARDA ANADİL MAKEDONCA, ARNAVUTÇA VE TÜRKÇE DERSİ KİTAPLARINDA BİLMECELERİN ZİHİNSEL GELİŞİMİNE KATKISI

Ümit Süleymani

Gotse Delçev Üniversitesi, İştıp
umit_suleyman@hotmail.com

Özet: Halk edebiyatı ürünleri, çocuklar için bir kültür hazinesidir. Bilmeceler, çocuk folklorunun en önemli türlerinden biridir. Bilmeceler, çocukların dil, algı ve zihinsel gelişiminde katkılarda bulunur. Bilmeceler, çocuklarda edebi estetik zevk oluşturur. Çocukların cümle kurma becerilerini geliştirir. Çocukları ana dilin söz varlıklarıyla tanıştırır. Çocukların kelime hazinelerini zenginleştirir. Çocukların zekâ gelişimine, dil bilincine katkı sağladığı gibi kültür aktarımının en güzel örneklerindedir. Bundan dolayı Makedonya'da ilköğretim 1-5. sınıflarda anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe ders kitapları ve öğretim programları bilmeceler bakımından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *bilmece, çocuk, anadil, müfredat, ilköğretim, kitap.*

1. Giriş

Türkiye'nin en ünlü yazarlarından biri olan Sever'e (2008) göre: bilmeceler, dilimizin tasarlamaya yatkın anlatım özelliğini, dil ve düşünce arasındaki güçlü ilişkiyi, Türkçe kelimelerin çok anlamlılığını yansıtan dilsel örneklerdir. Bilmecelerde çarpıcı benzetmeler ve ilginç buluşlar dikkat çekmektedir. Bilmeceler, şiirsel bir anlatımla, çocukları dille kurgulanmış bir zekâ oyununa davet eder. Onları, tüm bildiklerini sınamaya, olaylar ve olgular ile kavramlar arasında anlamsal ilişki kurmaya yöneltilir. „İnim inim inlemek“ gibi deyimleşmiş ikilemelerin kullanılması ise, bilmecelerin dilin söz varlığını yansıtmadaki işlevini somutlar. Çocuklar için sözcüklerle üretilmiş bir oyun aracı olan bilmeceler, onlara düş ve düşünce gücüne seslenen kurmaca bir dünya sunar. (s. 148).

Makedon asıllı yazar Божинова'ya (1991) göre: Sözlü halk sanatının kısa türü. Bir soru ve bir cevaptan oluşan iki bölümlü bir ifadedir. Bugün eğlence için kullanılıyor, ancak geçmişte eğlenceye ek olarak pedagojik bir işlevi vardı ve daha da uzak bir geçmişte bir ritüel ve inisiyasyon karakteri vardı (s. 31-39). Bir diğer yazar Величковски'ye (2000) göre: Ritüel bir karaktere sahip olması, belirli zamanlarda ve belirli aktivitelerde söylendiği gerçeği ile doğrulanır. Bir başlangıç karakterinesahip olması, çocuğun ve kızın, sadece belirli sayıda bilmeceyi tahmin ettikten sonra, bir ev ve aile oluşturabilen olgun insanlar olarak kabul edildiğini doğrular (s. 255-289), şeklinde bilmeceleri açıklamışlardır.

2. Dilsel ve Zihinsel Açıdan Bilmecelerin Önemi

Her çocuk bulunduğu ortamın kültür özelliklerine göre dilini geliştirir. Dile bağlı olarak değer ve davranış geliştirir. Bilmeceler doğal ve etkili bir dil eğitimine katkıda bulunur. Dildeki yineleme, yükseltme ve alçaltmalar sözcüklerin, cümlelerin anlamlarını netleştirir.

Güven ve Bal'a (2000) göre: Çocuk, yaşamının ilk günlerinden başlayarak içinde yaşadığı çevreden anadilini edinmeye başlar. Dil tüm kurallarıyla birlikte, geçirilen yaşantılar sırasında doğal olarak öğrenilmektedir. Çocuklar, dil modelini dinleyerek; bu modelleri öykünerek, geri iletimi algılayarak, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedir. Çocuk, dili kazanırken ilk modelleri anne-babaları, diğer aile bireyleri, daha sonra toplumsal çevrede ve okul ortamında etkileşimde buldukları diğer bireylerdir. Modeller kadar çocuklara sunulmuş, zenginleştirilmiş, dil çevreleri de onların, dili kazanmalarında ve yaratıcı şekilde kullanmalarında destekleyici etkinliklerdir (s. 13).

Çevirme'ne (2004) göre: Çocukların, ilk çocukluk döneminden başlayarak anlam evrelerine uygun olarak görsel, işitsel ve dilsel iletilerle beslenmeleri gerekmektedir. Çocuklara anlatılan, söylenen türkü, ninni, mani, bilmece, çocukları, anadilinin söz varlığıyla tanıştırır. Bir dilin sözcüklerini, deyimlerini, söz kalıplarını, özdeyiş ve ata sözlerini, dil musikisini çocuklara, halk edebiyatı ürünleri kazandırır. Bir dilin bütün kuralları, anlatım olanakları, önce, sözlü edebiyat ürünü dediğimiz halk anlatılarından, konuşma dilinden hareketle günlük yaşam içerisinde çocuklar tarafından doğal bir süreç içerisinde fark edilir. Daha sonra, bu halk edebiyatı ürünlerinin yazılı dile geçmesiyle devam eden dil eğitimi, yazılı edebiyat ürünleriyle varlığını sürdürür (s. 11-18).

Bir diğer araştırmacı yazar Gönen'e (2000) göre: Bilmece, çocuğun dilsel bellek gücünü artırır ve pratik bir dil kazandırır. Çocuklar bu halk anlatıları türüyle eğlenir, düşünmeye başlar, dil ve düşünce ilişkisini sezginler, dilin gizemli dünyasını duyumsar. Bilmeceler, bir varlığın, olayın, kavramın adını vermeden kapalı biçimde çağrışımla birlikte özelliklerini belirterek bulunmasını sağlarken, çocuğun sözcük dağarcığını da geliştirir. Ayrıca bilmeceler, dünyayı henüz tanımaya başlayan, nesnelere ve objelere yeni yeni kavrayan çocukların muhakeme güçlerinin artmasında önemli rol üstlenir. (Ders notları olduğu için sayfa numarası yok.)

Sever'e (2003) göre: Çocuklar için sözcüklerle üretilmiş bir oyun aracı olan bilmece, onlara düş ve düşünce gücüne seslenen kurmaca bir dünya sunar. Şiirsel bir anlatımla çocukları dille kurgulanmış bir zeka oyununa davet eder. Onları, tüm bildiklerini sınamaya, olaylar ve olgular ile kavramlar arasında anlamsal ilgiler kurmaya yöneltir. İkillemeleri, deyimleri kullanarak, anadilinin söz varlığını yansıtmadaki işlevini somutlar (s. 140).

Bazı araştırmacılar (Çevirme, 2004, s. 28; Dönmez vd., 2000, s. 22; Güven ve Bal, 2000, s. 13; Kabadayı, 2005b, s. 7; Kabadayı, 2005c, s. 301; Sever, 2002, s. 88; Sever, 2003, s. 95; Yalın, 2003, s. 45), bilmece, fıkra, tekerleme vb. halk anlatılarının, çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine katkılarını özetlemektedir:

- Bilmece, fıkra, tekerleme vb. halk anlatılarının, çocukların, ruhsal, kültürel, dil gelişimlerine katkıda bulunarak, onların yaratıcı ve eleştirel düşünme kapasitelerini artırır.

- Bilmeceler, tekerlemeler vb. çocuk anlatıları, çocuğun kavramsal olarak zenginleşmesine ve sahip olduğu dil yetisinin toplumsal bir çerçevede işlevsellik kazanmasına katkı sağlar.
- Düşünme alışkanlığı edinmesi için bir uygulama alanı yaratır. Bu yolla, kavramlar arasında bağlantı kurma becerisi edinir.
- Türkçe sözcüklerin çok anlamlı özelliğine ilişkin ilk deneyimlerinden edinilmesine yardım eder.
- Resimlendirilmiş tekerlemeler ve bilmecelerle görme duyusunun dadüşünme eylemine katkısını sağlar.
- Bilmecelerdeki anlatıların resimlerle eşleştirme sonucunda, çocukların işitme, görme, bakma, imgeleme vb. yetileriyle duyu algıları gelişir.
- Bilmecelerin, çocukların düzeyine uygun olmasına ve bellekte kalıcı özellikler taşımasına özen gösterilmelidir.
- Çocukların konuşma ve dinleme becerileri gelişir.
- Çocuklarda okuma isteği uyandırır ve onları okumaya özendirir.
- Bilmeceler, çocuğun dil bilincinin oluşmasında, kültür oluşturmada da etkili bir üründür.
- Türkçe'yi telaffuzunu ve sözcüklerini, söyleniş kalıplarını öğretirken aynı zamandatoplumsal iletişimi de sağlar.
- Bilmeceler, yaratıcı zeka ve dil becerileri kazandırır.
- Çocuklar, bilmeceleri ezberleyip tekrar anlatarak psiko-motor becerilerini vebilmecelerdeki olayları modelleyip sahneleyerek duyuş ve deviniş becerilerininigeliştirebilirler.

3. İlköğretim 1-5. Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Sınıflandırılması

Türkçe dersinde edebi metinler ve türler bir materyal olarak kullanılmaktadır. Bunun nedeni ise, derslerde metin kullanımının öğretme sürecini kolaylaştırmasının yanında öğrencilerin dilsel gelişimine ve kelime hazinesine de katkıda bulunmasını sağlamasıdır. Dil, hem zihinsel gelişimin göstergesi hem de anlamın aracıdır. Bu tanım, dilin çocuğun bilişsel ve sosyal beceriler edinmesinin ve bu becerileri kullanmasının da aracı ve ön koşuludur. Sosyal becerilerin başında gelen iletişim, bunu gerçekleştirecek araç olan dilin de gelişmesine bağlıdır (Özbay & Melanlıoğlu, 2008, s. 31). Tüm dünya dillerinde olduğu gibi Türkçe, Arnavutça ve Makedonca dillerinde de edebi metinler bir materyal olarak kullanılmaktadır. Çünkü öğrenme sürecine hızlı bir ivme katmasının yanında dilsel ve zihinsel olarak hızlı gelişmesini sağlar.

Anadil, Makedonca, Arnavutça ve Türkçe İlköğretim Dersi Öğretim Programı 1-5 sınıflarda, (Kuzey Makedonya Cum. Eğitim Geliştirme Büsoru¹) okuma etkinliklerinde bilmeceye yer vermektedir. Aynı zamanda amaçlar, içerik, kavramlar ve metod ve teknikler bölümlerinde de eğlenmek için fıkra, bilmece, tekerleme, masal gibi türlerin okunmasına da işaret eder. Bu durum bilmecenin hem eğitici hem de

¹Kuzey Makedonya Cum. Eğitim Geliştirme Büsoru (Erişim tarihi: 12.10.2019) https://www.bro.gov.mk/%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B8/?idcat=50&customposttype=documents_category

eğlendirici yönünü ortaya koymaktadır.1-3 sınıflarda Kuzey Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı ‘Eğitim Geliştirme Bürosunun geliştirmiş olduğu öğretim programına göre 1-3 sınıflarda ‘Ders Saatleri: Haftada: 6 Ders, Yılda; 216 Ders’ olarak belirlenmiştir. Burada dikkat çeken bir konu ise Birinci ve İkinci Sınıf Türkçe Öğretim Alanlarında beş alanın bulunmasıdır. Bunlar: 1. İletişim 2. Edebiyat 3. Anlatım ve Yaratıcılık 4. Medya Kültürü 5. Okuma ve Yazma Hazırlık Çalışmaları. Makedonca ve Arnavutça’da ise dört öğretim alanı bulunmaktadır. Bunlar: 1. Edebiyat, 2. Anlatım ve Yaratıcılık, 3. Medya Kültürü, 4. Okuma ve Yazma Hazırlık Çalışmaları. Türkçenin öğretim alanının farkı ise ‘İletişim’ alanının fazla olmasıdır.

4-5 sınıflarda ise Ders Saatleri: Haftada: 5 Ders, Yılda; 180 Ders’ olarak belirlenmiştir. Öğretim alanları her üç dilde aynıdır. Bunlar: 1. Dil 2. Okuma, Edebiyat ve Lektür 3. Anlatım ve Yaratıcılık 4. Medya Kültürü. Genel itibariyle öğretim alanları Makedonya’da yaşayan tüm etnik topluluklar için eşittir. Bu araştıma için 1-5. sınıfa kadar Makedon, Arnavut ve Türk Öğretim Programlı (Müfredat) değerlendirilmiştir.

4. 1-5 Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Öğretim Alanlarına Göre Dağılımı

Tablo 1. Birinci Sınıf Öğretim Programında Bilmecelerin Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretim Programının Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı					
Birinci Sınıf		H. Ders Saati -6	Makedon	Arnavut	Türk
1	İletişim	80			
2	Edebiyat	60			x
3	Anlatım ve Yaratıcılık	26	x	x	
4	Medya Kültürü	20			
5	Okuma ve Yazmaya Hazırlık Çalışmaları	30			
Toplam		216			

Tablo 1’e baktığımızda ‘Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı’ tablolarından o kadar fark olduğunu söylenemez. Dikkat çeken Tablo 1. Makedon ve Arnavut’lar bilmeceleri ‘Anlatım ve Yaratıcılık’ alanında göstermiştir. Türkler ise bilmeceleri ‘Edebiyat’ alanında göstermişlerdir.

Tablo 2. İkinci Sınıf Öğretim Programında Bilmecelerin Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretim Programının Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı					
İkinci Sınıf		Ders Saati-6	Makedon	Arnavut	Türk
1	İletişim	20			
2	İlkokuma ve Yazma	80			
3	Dil	20			
4	Okuma, Edebiyat ve Lektür	50	x	x	x
5	Anlatım ve Yaratıcılık	36			
6	Medya Kültürü	10			
Toplam		216			

Tablo 2’de Makedon, Arnavut ve Türkler bilmeceleri ‘Okuma, Edebiyat ve Lektür’ alanındadır.

Tablo 3. ÜçüncüSınıf Öğretim Programında Bilmecelerin Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretim Programının Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı					
Üçüncü Sınıf		Ders Saati-6	Makedon	Arnavut	Türk
1	İletişim	40			
2	Dil	20			x
3	Okuma, Edebiyat ve Lektür	100	x	x	x
4	Anlatım ve Yaratıcılık	46			
5	Medya Kültürü	10			
Toplam		216			

Tablo 3’e baktığımızda ‘Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı’ tablolarından o kadar fark olduğunu söyleyemeyiz. Dikkat çeken olay Makedon, Arnavut ve Türkler bilmeceleri ‘Okuma, Edebiyat ve Lektür’ alanında göstermenin yanında, Türklerbilmeceleri ‘Dil’ alanına da taşımışlardır.

Tablo 4. DördüncüSınıf Öğretim Programında Bilmecelerin Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretim Programının Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı					
Dördüncü Sınıf		Ders Saati-5	Makedon	Arnavut	Türk
1	Dil	70	0	0	0
2	Okuma, Edebiyat ve Lektür	70	0	0	0
3	Anlatım ve Yaratıcılık	30	0	0	0
4	Medya Kültürü	10	0	0	0
Toplam		180			

Tablo 4’te Makedon, Arnavut ve Türk öğretim programında bilmecelere hiç yer verilmemiştir.

Tablo 5. BeşinciSınıf Öğretim Programında Bilmecelerin Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretim Programının Öğretim Alanlarının Derslere Göre Dağılımı					
Beşinci Sınıf		Ders Saati-5	Makedon	Arnavut	Türk
1	Dil	70			
2	Okuma, Edebiyat ve Lektür	70		x	x
3	Anlatım ve Yaratıcılık	30	x		
4	Medya Kültürü	10			
Toplam		180			

Tablo 5’te Makedonlar bilmeceleri ‘Anlatım ve Yaratıcılık’ alanındadır. Türkler ise ‘Okuma, Edebiyat ve Lektür’ alanında göstermişlerdir.

5. Makedonya’da İlköğretim 1-5 Sınıflarda Kullanılan Anadil Ders Kitapları

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için 1-5 sınıfların anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe ders kitapları değerlendirilmiştir. Toplam 29 kitap bulunmaktadır. Değerlendirilen 15 kitap Tablo 1’de ‘Eğitim ve Bilim Bakanlığının Kuzey Makedonya genelinde en çok tercih edilen kitaplarıdır. Tablo 2’de yer alan 14 kitap ise değerlendirilmeye tabi tutulmamıştır. Bunun sebebi ise bu kitapların öğretmenler tarafından fazla tercih edilmemesidir.

Tablo 1. Makedonya Geneli En Çok Tercih Edilen Anadil Kitapları

SINIF	KİTAP	YAZAR- YAZARLAR
1	Makedon Dili	Елеонора Стрезовска, Јорданка Симитковска, Татјана Неческа, Александра Митровска
1	Arnavut Dili	д-р Авзи Мустафа, Џеврије Мустафа
1	Türk Dili	Емин Осман, д-р Алил Севин
2	Makedon Dili	проф.Добрица Петрушевска, проф. Биљана Кртолица, проф.Снежана Василевик
2	Arnavut Dili	д-р Џевдет Гега, Баки Бакиу, Газменд Сејдиу
2	Türk Dili	д-р Севин Алил, м-р Осман Емин
3	Makedon Dili	д-р Мито Спасевски, Лидија Гркова, Билјана Лалчевска
3	Arnavut Dili	Рита Петро, Д-р Вехби Кадриу
3	Türk Dili	д-р Алил Осман, м-р Емин Осман, Џемиле Али
4	Makedon Dili	Љиљана Атанасова
4	Arnavut Dili	Наташа Пепивани, Рита Петро
4	Türk Dili	Џемиле Али, Осман Емин, Севин Алил
5	Makedon Dili	Љубица Севдинска, Весна Настоска
5	Arnavut Dili	Џезми Рустеми, Ресуљ Бектеши
5	Türk Dili	Актан Аго, Осман Емин

Tablo 2. Makedonya Geneli Fazla Tercih Edilmeyen Anadil Kitapları

SINIF	KİTAP	YAZAR- YAZARLAR
1	Makedon Dili	Михаил Јанушев
1	Makedon Dili	д-р Марија Тофовик Камилова
1	Arnavut Dili	Мирела Терова, Ибе Мустафи
2	Makedon Dili	д-р Марија Тофовик Камилова
2	Makedon Dili	проф. Биљана Кртолица, Милка Тримчевска, Соња Трајкова
2	Arnavut Dili	д-р Авзи Мустафа, Џеврије Мустафа
2	Arnavut Dili	Рита Петро, Д-р Вехби Кадриу, Мирела Терова
3	Makedon Dili	Олга Синадиновска, Венко Андоновски, Македонка Јанчева
3	Makedon Dili	Весна Настоска, Љубица Севдинска
3	Arnavut Dili	Сириа Етеми, Гилимсере Касапи, Ибадет Далоши
4	Makedon Dili	Љубица Севдинска, Весна Настоска
4	Makedon Dili	Билјана Кртолица, Виолета Митовска, Весна Гавриловска Аврамовска
4	Arnavut Dili	д-р Авзи Мустафа, Џеврије Мустафа
4	Arnavut Dili	Зихни Османи, Фејзи Бојку

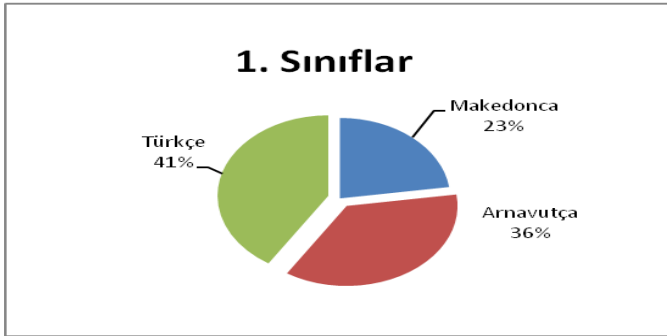
6. 1-5 Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Sayı Analizi

Bu çalışmada verilerin elde edilmesi için '1-5 Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Sayı Analizi' yapılmıştır. İlk önce Eğitim ve Bilim Bakanlığından çok kullanılan kitapların belirlenmiştir. 29 ders kitabından belirlenen 15 ders kitabı incelenerek sınıflara göre bilmece sayısı elde edilmiştir. Belirlenen sayılar ilk önce sınıflara göre analiz edilmiştir. Daha sonra tüm sınıfların yüzdelik grafikleri elde edilmiştir. Bu şekilde 1-5.sınıfa kadar anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe bilmecelerin sayısı ve yüzdelik oranları aşağıda grafikler şeklinde verilmiştir.

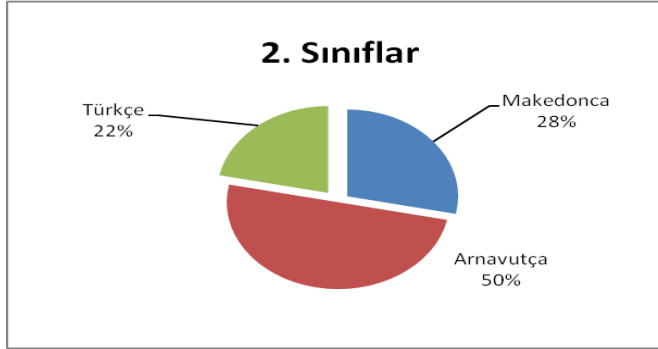
Tablo1. 1-5. Sınıflarda Anadil Ders Kitaplarında Bilmecelerin Sınıflara ve Sayılara Göre Analizi

Sınıflar	Makedon		Arnavut		Türk	
	Bilmece Sayısı	Sayfa Nu.	Bilmece Sayısı	Sayfa Nu.	Bilmece Sayısı	Sayfa Nu.
1	5	14,19	8	61,105,110.	9	31, 33, 44, 47, 48, 91, 100, 108
2	13	17, 34, 95	23	45, 52, 54, 74, 84,85,95,105,111,121,122,126,138,139, 141, 147, 149,152.	10	47, 76, 99, 107, 115
3	5	147	0	0	15	48, 107
4	0	0	0	0	0	0
5	0	0	8	83	8	107, 152
Toplam	23		39		42	

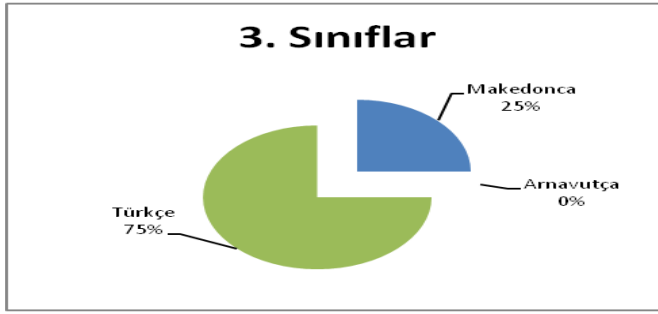
Tablo 2. Birinci Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Yüzdelik Grafikleri

Tablo 3. İkinci Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Yüzdeleri

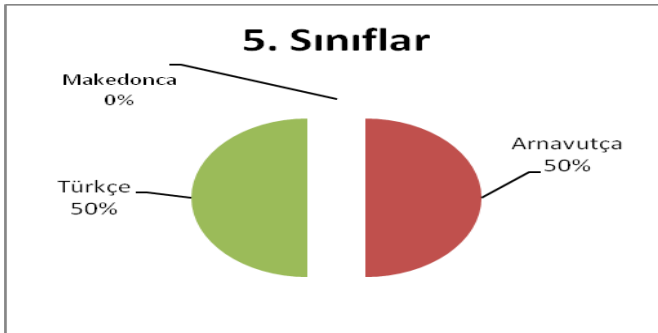

Tablo 4. Üçüncü Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Yüzdeleri

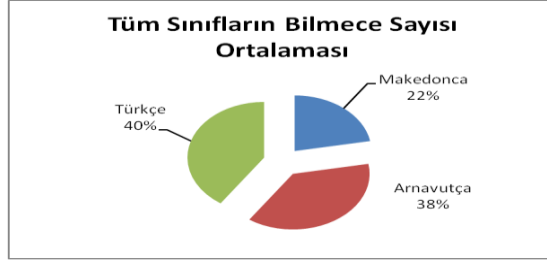

Dördüncü sınıflarda anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında hiçbir bilmece bulunmamaktadır. Bundan dolayı tabloda gösterilmemiştir.

Tablo 5. Beşinci Sınıflarda Anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Ders Kitaplarında Bilmecelerin Yüzdeleri

Tablo 6. 1-5'e Kadar Tüm Sınıfların Ortalama Bilmece Yüzdeleri Grafikleri

7. Sonuç

Yapılan araştırmanın grafiklerine baktığımızda 1-5 sınıflarda anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe ders kitaplarında karşımıza farklı yüzdeler elde edilmiştir. Bu yüzdelerin farklı olması incelenen ders kitaplarında bilmece sayısını ve öğretim alanlarına göre kullanımını ortaya koymuştur. Genel itibarıyla '1-5 Sınıf Öğretim Programında Bilmece Alanlarına Göre Dağılımı'na baktığımızda bilmece alanlarında yer aldığını göstermektedir. Burada dikkat çeken bir bilgi ise dördüncü sınıflarda hiçbir anadil dersinin öğretim alanında bilmece konusunun yer almamasıdır. Üçüncü sınıf öğretim programında bilmece konusunun yer edilmemesine rağmen Arnavut Dili ders kitaplarında hiçbir bilmece tespit edilmiştir. Buna benzer bir durum da beşinci sınıf Makedon Dili öğretim programında bilmece konusunun yer almasına rağmen ders kitaplarında konu edilmemiştir. Sonuç olarak tüm bunlara baktığımızda öğretim programlarının bilmece konusu yer aldığını tespit edilmiştir. Öğretim Programlarının konuları öğrenci seviyesine göre verilmiştir. Ancak kitaplarda bilmece konusu yeterli derecede kullanıldığı söylenemez. Bu sayısının çift hanelere getirilmesi tüm anadillerin daha hızlı gelişmesinin yanında çocuklarımızın da zihinsel gelişimine önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Elde edilen sayısal verilere göre: Kuzey Makedonya'da İlköğretim 1-5. sınıflarda anadil Makedonca, Arnavutça ve Türkçe ders kitaplarında toplam bilmece sayısı ve yüzdeleri şöyledir: Makedon Dili 23 bilmece ya da % 22; Arnavut Dili 39 bilmece ya da % 38; ve Türk Dili 42 bilmece ya da % 40 bilmece tespit edilmiştir. Bilmece bakımından Türkçe ders kitaplarının diğer kitaplara göre daha önde olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

I. Kitaplar

1. Божинова, Д. (1991). Господ — Бог во паремииите на некои балкански народи, „Македонски фолклор“, XXIV/48. Çeviri: Süleymani, Ümit, Скопје.
2. Çevirme, H. (2004).*Şiirsel Halk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuğun Dil Gelişimine Katkıları*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:5, sayı:7, 11-18.
3. Dönemz N. B. - Abdioğlu Ü. – Dinçer, Ç. – Erdemir N. ve Gümüşçü, Ş. (2000).*Dil Gelişimi Etkinlikleri*. (3. Basım). İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama ve San. Ve Tic. A.Ş.
4. Gönen, M. (2002).*Çocuk Edebiyatı*. H.Ü Yayınlanmamış Ders Notları.

5. Güven, N. ve Bal, S. (2000). *Dil Gelişimi ve Eğitim: 0-6 Yaş Dönemindeki Çocukları İçin Destekleyici Etkinlikler*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
6. Kabadayı, A. (2005). *Nasreddin Hoca Fıkralarının Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması İçin Bilgisayar-odaklı Bir Model Önerisi*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2 (2), 1-20.
7. Kabadayı, A. (2005). A Story-based Model From Turkey to Foster Preschool Children's Communicative Input and Performance in The Process of Mother Tongue Acquisition, *Contemporary Issues in Early Childhood*, 6 (3), 301-307.
8. Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
9. Sever, S. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Sürecinin Bir Oyun Gereci Olarak Tekerleme ve Bilmeceler*. Editör: Zeliha Güneş. Çocuk Edebiyatı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
10. Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
11. Величковски, Б. (200). Кратките жанрови и детскиот фолклор во Куманово и Кумановско, Фолклорот и етнологијата во Куманово и Кумановско. Çeviri: Süleymani, Ümit. Скопје – Куманово.

II. Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı 'Eğitim Geliştirme Burosu' Anadil 1-5. Sınıflarda İlköğretim Makedonca, Arnavutça ve Türkçe Dersi Öğretim Programları web Siteleri:(Erişim tarihi: 16.12.2019)

1. I. Sınıf Öğretim Programı https://www.bro.gov.mk/wp-content/uploads/2020/02/I_odd_nastavna_programa_MK-AL-1.pdf
2. II. Sınıf Öğretim Programı https://www.bro.gov.mk/wp-content/uploads/2020/02/II_odd_nastavna_programa_MK-AL-1.pdf
3. III. Üçüncü Sınıf Öğretim Programı https://www.bro.gov.mk/wp-content/uploads/2020/02/III_odd_nastavna_programa_MK-AL-1.pdf
4. IV. Sınıf Öğretim Programı https://www.bro.gov.mk/wp-content/uploads/2020/02/Nastavni_programi-IV_odd-mkd-1.pdf
5. V. Sınıf Öğretim Programı https://www.bro.gov.mk/wp-content/uploads/2020/02/Nastavni_programi-V_odd-mkd-1.pdf

III. Ders Kitapları

A. Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı 'Eğitim Geliştirme Burosu' İlköğretim 1-5. Sınıflarda incelenen Makedon Dili Ders Kitapları

1. Стрезовска, Е., Симитковска, Ј., Неческа, Т., Митровска, А. (2008). *Учебник по македонски јазик за Iодделение*. Скопје: Македонска Искра.
2. Петрушевска, Д., Кртолица, Б., Васиљевиќ, С. (2012). *Учебник по македонски јазик за IIодделение*. Скопје: Македонска искра.
3. Спасевски, М., Гркова, Л., Лалчевска, Б. (2008). *Учебник по македонски јазик за IIIодделение*. Скопје: Просветно дело.
4. Атанасова, Ј. (2009). *Учебник по македонски јазик за IVодделение*. Скопје.
5. Севдинска, Ј., Настоска, В. (2010). *Учебник по македонски јазик за Vодделение*. Скопје: Министерство за образование и наука за Република Македонија.

B. Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı ‘Eğitim Geliştirme Burosu’ İlköğretim 1-5. Sınıflarda incelenen Arnavut Dili Ders Kitapları

1. Mustafa, A. dhe Mustafa, Xh. (2010). Gjuae Shqip 1.Ministria E Arsimit dhe Shkencës E Republikës Së Maqedonisë. Shkup.
2. Mustafa, A. dhe Mustafa, Xh. (2010). Gjuae Shqip 2.Ministria E Arsimit dhe Shkencës E Republikës Së Maqedonisë. Shkup.
3. Petro, R. dhe Kadriu, V. (2008). Gjuae Shqip 3. Shtëpia Botuese Albas. Tiranë
4. Petro, R. dhe Pepivani, N. (2009). Gjuae Shqip 4. Shtëpia Botuese Albas. Tiranë
5. Rustemi, Xh. dhe Bekteshi, R. (2010). Gjuha shqipe dhe leximi 5. Botues: Ministria E Arsimit dhe Shkencës E Republikës Së Maqedonisë. Shkup.

C. Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı ‘Eğitim Geliştirme Burosu’ İlköğretim 1-5. Sınıflarda incelenen Türk Dili Ders Kitapları

1. Emin, O. ve Alil, S. (2013). *Türkçe Kitabım 1*. Üsküp: Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı Yayınları.
2. Alil, S., Emin, O. ve Ali, C. (2013). *Benim Türkçe Kitabım 2*. Üsküp: Prosvetno Delo Yayınları.
3. Alil, O., Emin, O. ve Ali, C. (2013). *Benim Türkçe Kitabım 3*. Üsküp: Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı Yayınları.
4. Alil, O., Emin, O. ve Ali, C. (2010). *Türkçe Ders Kitabım 4*. Üsküp: Kuzey Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı Yayınları.
5. Ago, A. ve Emin, O. (2011). *Türkçe Kitabım 5*. Üsküp: Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı Yayınları.

Ümit Süleymani

Goce Delchev University, Stip

Contribution of Riddles to Mental Development in Macedonian, Albanian and Turkish Textbooks in Primary Education from 1-5 grades in Macedonia

Abstract: Folk literature products are a cultural treasure for children. Riddles are one of the most important types of children's folklore. Riddles contribute to children's language, perception and mental development. Riddles create literary aesthetic pleasure in children and improves kids' sentence building skills. It introduces children to the vocabulary of the mother tongue and enriches the vocabulary of children. It contributes to the intelligence development and language awareness of children, and is one of the best examples of cultural transfer. Therefore, Macedonian, Albanian and Turkish textbooks and teaching programs in primary education from 1-5 grades in Macedonia were evaluated in terms of riddles.

Keywords: *Riddle, child, mother tongue, curriculum, primary school.*

ГОД. V
БР. 10

ПАЛИМПЕСТ

PALIMPSEST

VOL. V
NO 10